

УДК 35.072.2

ПІДТРИМКА ДЕРЖАВИ ЩОДО РОЗВИТКУ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

*І. М. Луцький,
академік УАН, к.ю.н., д-р права*

*А. І. Луцький
член-кор. УАН, доцент*

*М. І. Луцький
член-кор. УАН, доцент*

*О. М. Каленюк
член-кор. УАН, доцент*

*Івано-Франківський університет права
ім. Короля Данила Галицького*

У даній статті розглядається сутність поняття інтеграції, визначаються шляхи державної підтримки і розвитку інтеграційних процесів.

The article investigates the essence of integrity notion, it defines the ways of state support and integrity processes development.

ВСТУП

Сучасний світ можна уявити як систему взаємовпливових та частково саморегулюючих процесів. Говорячи, зокрема, про інтеграційні процеси, відзначимо, що основну роль в них відіграють національні держави, транснаціональний капітал (транснаціональні корпорації і банки), а також блоки країн, міжнародні організації, офшори, а провідними тенденціями є інтернаціоналізація виробництва та інтеграція капіталу.

Проблеми інтеграції досліджували такі провідні вітчизняні вчені, як Малік М.І., Турчак А.А., Саблук П.Т., Яценко В.М. та ін. Проте в їхніх працях недостатньо вивчено питання корпоративної інтеграції, не визначено до кінця шляхів підтримки держави щодо розвитку інтеграційних процесів.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

— розкрити сутність інтеграції;
— дати характеристику корпоративної інтеграції;
— визначити шляхи державної підтримки і розвитку інтеграційних процесів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Розгортання інтернаціоналізації базується на вимогах сучасного етапу розвитку продуктивних сил. Їх еволюція призвела до появи величезної кількості нових виробництв і ускладненню продукції, яка випускається, у результаті чого, навіть у високорозвинутих промислових

країнах виявилось економічно не ефективним виготовляти всі види продукції. Найважливіший фактор прогресу — міжнародний розподіл праці, який набуває внутрішньогалузевого характеру і сполучається з підвищенням ролі спеціалізації і кооперації виробництва. Велике значення для інтернаціоналізації має прорив в інформаційно-комунікаційній сфері. Він призводить, з одного боку, до появи пов'язаного з цією сферою нового ринку товарів і послуг, з іншого — формування систем дозволяє з одного центра керувати розташованим у різних країнах виробництвом. Основний результат цих процесів — поглиблення інтернаціоналізації виробництва, що полягає у створенні кінцевого продукту в різних країнах і на різних стадіях в ньому беруть участь виробники багатьох країн світу. Цей процес лежить в основі прискорення темпів росту світової торгівлі, що у післявоєнні роки постійно перевищували темпи промислового виробництва. Якщо темпи росту світового експорту в 1980—1990 рр. склали 6,4%, а в 1990—2000 — 5,2%, то темпи приросту світового ВВП — відповідно — 2,4 і 3,2% (тобто різниця за останні два десятиліття дворазова). Значно підсилася залежність економік від зовнішнього ринку майже всіх країн, особливо промислово розвинутих. Експортна квота у світі за 1960—2005 рр. зросла вдвічі і досягла 25% ВВП усіх держав світу. Відношення експорту до ВВП складало в 2005 р.: у Німеччині — 27%, в Англії — 29%, у

Франції — 24%, в Італії — 27%. Що стосується малорозвинутих країн Європи, то в Нідерландах експортна квота складала 56%, у Бельгії — 73%. Дуже характерний значний її ріст у США — 9% у 1995 р. до 12% у 2005 р. [2]. Інтернаціоналізація виробництва — об'єктивний і досить прогресивний процес, тому що він підвищує ефективність виробництва, сприяє прискоренню поширення у світі науково-технічних досягнень.

Друга тенденція світової економіки полягає в інтернаціоналізації капіталу, який значно прискорилася останнім часом. Той факт, що капіталістична власність виходить за національні межі, прямо пов'язаний з інтернаціоналізацією виробництва, оскільки капітал прагне мати у своїх руках всі етапи виробництва продукту підприємствами в розвинутих країнах. Інтернаціоналізація виробництва складає основу інтернаціоналізованого капіталу: власники інтернаціоналізованого капіталу розвивають спеціалізацію і кооперацію між своїми підприємствами, а також між підприємствами, розташованими в різних країнах, серед яких переважають транснаціональні корпорації (ТНК) — переважно національні за капіталом (американські, англійські, японські тощо), але міжнародні за сферою розміщення належних їм підприємств.

Процеси створення міжнародних, переважно транснаціональних, корпорацій здійснюються не тільки в сфері виробництва, але й у торгівлі та банківській справі. У сфері функціонування реального капіталу інтернаціоналізація проявляється в створенні не тільки власне корпорації, але і більш "м'яких" форм підприємницьких об'єднань. Отримали поширення також стратегічні альянси, консорціуми, в яких компанії — учасники координують свою діяльність у загальних інтересах, але зберігають юридичну самостійність. Об'єднання компаній різних галузей здійснюється, як правило, для виконання робіт зі спорудження конкретних об'єктів тощо.

Під впливом інтернаціоналізації виробництва і капіталу у світовій економіці відбуваються важливі зміни, які полягають в ослабленні бар'єрів на шляху товарів і капіталу з одних країн в інші, результатом чого стало зближення різних національних економік. Ці економічні процеси, пов'язані з об'єднанням господарства різних держав, ведуть до поглиблення третьої провідної тенденції розвитку світової економіки — інтеграції. Вона прискорює процес інтернаціоналізації виробництва і капіталу, поглиблює поділ праці між країнами — учасницями даного процесу.

У цьому відношенні, як приклад, можуть виступати інтеграційні угру-

повання, насамперед, у Європі (ЄЕС і ЕАСТ). В ЄЕС — який тепер став Європейським Союзом, не тільки знімалися обмеження у взаємних економічних зв'язках країн-членів, але і здійснювався поступовий перехід до проведення єдиної економічної політики, що дозволило говорити про реальне формування "загального ринку". У ЄС не тільки відсутні міждержавні обмеження руху товарів, капіталів і робочої сили, але й наявна введена єдина валюта — євро.

Європа являє собою приклад території, де інтеграція досягла найбільших розмірів, тому що навіть ринки таких високорозвинутих європейських країн, як Німеччина, Франція, Англія, Італія недостатні для належного прогресу сучасного виробництва. І ці держави виявилися об'єктивно зацікавленими в створенні, шляхом економічного об'єднання, більш ємного ринку. Та обставина, що країни Західної Європи були розвинутими в промисловому відношенні, створило більш сприятливі умови для інтеграційних процесів (а для деяких держав, що відставали, таких, як Греція і Португалія — участь у цих процесах перетворилася на стимул підвищення рівня економічного розвитку). Взв'язавши до уваги позитивні результати західноєвропейської інтеграції, на шлях економічного об'єднання зі своїми сусідами вступили США, утворивши разом з Канадою і Мексикою Північноамериканську асоціацію вільної торгівлі (НАФТА). Підсилюється інтеграційна тенденція й у Латинській Америці, Азії, Африці. Там нараховується більше двох десятків інтеграційних угруповань (Асоціація країн Південно-Східної Азії, МЕРКОСУР і Андейська група в Латинській Америці), в яких відбуваються, нехай складно і суперечливо, процеси економічного зближення учасників, взаємно зменшується мито, знижуються інші бар'єри [1].

Перед розвитком інтеграційних процесів Україна опинилася у винятково складному становищі. В результаті проведення радикальної реформи країна була відкинута на кілька десятиліть назад, у той час як більшість інших країн світу в умовах позитивної економічної кон'юнктури швидко просуvalися вперед. Отримати статус високорозвиненої держави неможливо без серйозних змін у структурі української економіки, основою якої повинні стати великі інтегровані корпоративні структури, їхня поява і функціонування має сенс, насамперед, при одержанні реального синертичного ефекту від об'єднання. Однією з необхідних умов ефективного проектування такого роду організаційних систем в українській економіці є вивчення теоретичних аспектів інтеграції як

процесу та його різновидів, а також закордонного досвіду.

Інтеграція — це об'єднання економічних суб'єктів, поглиблення їхньої взаємодії, розвиток зв'язків між ними. Економічна інтеграція здійснюється на рівні національних господарств, і між підприємствами, фірмами, компаніями, корпораціями.

Сутність інтеграції можна визначити як процес, що проявляється в основних напрямках реалізації інтеграційної тенденції, як основи підтримки стабільності розвитку виробництва і підсилення контролю над ринковою ситуацією, до якої можна віднести наступне: постачальники однакової продукції реагують на посилення конкуренції шляхом розвитку горизонтальної інтеграції з іншими підприємствами. Це дозволяє знизити виробничі витрати завдяки збільшенню серійності виробництва і покращенню спеціалізації учасників об'єднання; підприємства, пов'язані послідовністю стадій виробництва і підвищенням конкурентоздатності постачання сировини і комплектуючих; створюються об'єднання типу конгломератів, які знижують ризики шляхів диверсифікованості діяльності; виникають цільові об'єднання середніх і малих фірм для загальних функцій (маркетинг, закупівлі, реклама); спостерігається збільшення кількості стратегічних альянсів найбільших компаній для відстоювання інтересів на ринку в зв'язку з особливо гострою конкуренцією.

Практика і досвід показують, що процес інтеграції підприємств розвивається, в першу чергу там, де існують найбільш вигідні умови для централізації й інтеграції науково-технічного, промислового і фінансового капіталу.

Слід сказати, що існує такий особливий вид інтеграції як інтеграція капіталу. Сучасна промисловість має у своєму розпорядженні різноманітні види матеріальних ресурсів і робочу силу. Але для безупинного відновлення і розширення виробничого процесу промислова сфера постійно потребує додаткових коштів. В свою чергу для промислової сфери, яка розвивається, необхідні кошти, якими володіє банківський капітал. Кошти банків знаходять застосування у виді кредитів і в інших формах обслуговування суб'єктів господарювання і громадян. За цієї обставини промисловий капітал без взаємодії з банківським капіталом не може нормально існувати.

Підприємства мають потребу у фінансових коштах як для забезпечення поточного функціонування (оборотні кошти), так і для відновлення і розвитку виробництва (інвестиції). Проте в Україні виникає серйозний бар'єр між фінансовим і

виробничим сектором економіки. Це стало наслідком високої інфляції, яка з'їдає доходи інвесторів, низької ліквідності цінних паперів, неплатоспроможності багатьох промислових компаній, а також інших факторів. Така ситуація не дає приводу для оптимізму і є однією з головних причин повільного розвитку промисловості в нашій країні.

З іншої боку, сам банківський капітал без промисловості, без матеріальних ресурсів, створених промисловістю, може швидко втратити для себе надійну опору і можливість неухильного розвитку в майбутньому. Досвід закордонних країн з добре розвинутою ринковою економікою свідчить про те, що процес інтеграції банківського і промислового капіталу являє собою дуже складний, еволюційний процес, який може відбуватися такими способами:

— розширення масштабів участі банківських структур у капіталі господарчих товариств і об'єднань;

— створення за участю банків спеціалізованих інвестиційних компаній і фондів та стимулювання розвитку ринку цінних паперів;

— розширення масштабів фінансової підтримки виробництва на основі концентрації банківського капіталу (укрупнення банків і створення міжбанківських об'єднань і холдингів);

— участь банків у діяльності консорціумів і альянсів щодо реалізації великих інвестиційних проектів і розміщення централізованих інвестиційних ресурсів;

— створення директоратів і управління власністю за дорученням;

— створення фінансово-промислових груп національного та транснаціонального типу.

Потрібно відзначити, що дуже важлива роль приділяється банківському капіталу при створенні таких інтегрованих корпоративних структур, як консорціуми та альянси. Консорціуми та альянси являють собою горизонтальні об'єднання підприємств, куди поряд із промисловими, науково-виробничими, будівельними і транспортними підприємствами можуть входити і фінансово-кредитні інститути. Вони звичайно створюються для ведення скоординованої підприємницької діяльності, частіше для спільної боротьби за одержання замовлень і їхнього спільного використання. У реальній діяльності консорціуми та альянси дозволяють залучати інвесторів декількох самостійних категорій.

По-перше, структури, які володіють вільним капіталом і бажають вкласти свої кошти та інші ресурси в перспективні (інвестиційно-привабливі) проекти із розрахунку на одержання високого прибутку.

По-друге, інвестори, інтерес яких полягає в якнайшвидшому одержан-

ні товарної продукції, яка випускається підприємствами консорціуму.

По-третє, виробничі структури, які зацікавлені в одержанні великих замовлень і більш повному завантаженню наявних виробничих потужностей [2].

Об'єднання такого роду носять тимчасовий характер і створюються для вирішення конкретного завдання, що представляє для всіх визначену комерційну вигоду. Вони дозволяють відносно швидко сконцентрувати відповідний промисловий і фінансовий капітал, необхідний для підготовки й освоєння виробництва.

Найважливішою умовою відповідно фінансово-промислової інтеграції капіталу є створення фінансово-промислових груп — сукупність юридичних осіб, які діють як основні або дочірні товариства, цілком чи частково об'єднали свої матеріальні і нематеріальні активи на основі договору про створення фінансово-промислової групи з метою економічної і технологічної інтеграції для реалізації інвестиційних і інших проєктів і програм, спрямованих на підвищення конкурентоздатності і розширення ринків збуту товарів і послуг, ефективності виробництва, створення нових робочих місць.

Без сумніву, всі ці класифікації інтеграції мають право на існування, тому що вони узагальнюють досвід виникнення, розвитку і становлення великих компаній у різних країнах. Проте, аналізуючи досвід господарської інтеграції й удосконалення організаційної структури підприємства в контексті його адаптації до українських умов господарювання, ми готові погодитися з існуючою класифікацією, але з деякими виправленнями.

Ми вважаємо, що доцільно розглядати і класифікувати можливості інтеграції в двох напрямках — горизонтальна інтеграція та диверсифікованість, а вертикальна інтеграція не є частиною більш загального процесу диверсифікованості. У той же час ми згодні з визначеннями понять горизонтальної і вертикальної інтеграції.

Диверсифікованість, на нашу думку, більш загальний процес, який передбачає проникнення капіталу даної корпорації в галузі, що прямо не пов'язані з основною сферою її діяльності. Охоплюючи спочатку суміжні чи близькі за технологією галузі, диверсифікованість поширюється далеко за їхні межі. Вона допускає проникнення підприємств чи їхніх об'єднань у різні галузі, технологічно не зв'язані між собою галузі. В результаті диверсифікованості з'являються великі структурні підрозділи, як мають у своєму складі значну кількість усіляких підприємств промисловості, торгівлі, нау-

кової і фінансової сфери.

Диверсифікованість створює умови для переливу капіталу з менш рентабельних виробництв у більш рентабельні і перспективні, підвищує стійкість корпорації в період економічних криз, які, як правило, порізному вражають ті чи інші галузі. Диверсифікованість може ґрунтуватися на основі концентрації і централізації капіталу. У першому випадку корпорація засновує в іншій галузі нове виробництво за рахунок власних нагромаджень, у другому — отримує існуючі там підприємства шляхом покупки акцій. Практика свідчить, що основою сучасної економіки є корпоративні інтеграційні структури. Варто зазначити, що в основі розвитку підприємницької діяльності шляхом утворення різного роду об'єднань лежать корпоративні процеси. Специфіка правового оформлення часткового бізнесу в різних країнах, різні системи права дозволяють дати лише дуже загальне універсальне визначення корпорації.

"Корпорація" — це організація, яка поставила перед собою визначені цілі, володіє визначеними правами, є юридичною особою, діє на постійній основі і несе обмежену відповідальність [4]. Оскільки поняття "корпорація" не має офіційного оформлення в Україні, вітчизняні дослідники, здебільшого, до корпорації відносять акціонерні товариства. Крім того, в економічній науці існує поняття корпоративного об'єднання (корпоративна інтегрована структура). Незважаючи на те, що в основі вихідного положення воно має таку організаційну форму, як корпорація, на наш погляд, є більш об'ємним.

Під поняттям "корпоративне об'єднання" розуміють не тільки акціонерні товариства, як самостійні юридичні особи, але і групи юридично оформлених чи самостійних підприємств, які ведуть спільну діяльність в основі консолідації активів чи договірних (контрактних) відносин для досягнення загальної мети. Не можна не відзначити, що корпоративні об'єднання не є для суспільної промисловості новинкою. У 20-х роках, як відомо, функціонували синдикати і трести, які входили до них.

До другої половини 60-х років ХХ ст. належить формування об'єднань, які до цього часу являють приклад вдалого й ефективного процесу інтегрування. До середини 80-х ХХ ст. виробничими, науково-виробничими об'єднаннями і комплексами, науково-технічними центрами була охоплена половина радянської індустрії [3].

Створення великих, високотехнологічних корпоративних структур має ряд дуже важливих переваг у порівнянні з підприємствами малого

і середнього бізнесу, і відіграють значну роль у формуванні ефективної структури народного господарства й у підсиленні економічної і науково-технічної інтеграції України.

Саме великі підприємства і об'єднання здатні вести ефективну конкурентну боротьбу шляхом відновлення та удосконалення товарів і послуг, а також зниженням витрат виробництва.

В умовах розвитку великих підприємств і об'єднань створюються можливості для розбудови кінцевого технологічного ланцюжка різних видів продукції (від одержання сировини до виробництва кінцевого продукту). У великому виробництві формуються умови для доцільного поділу праці всередині підприємства, що сприяє впровадженню високопродуктивного обладнання, прогресивних технологій і організації виробництва. На великих підприємствах економічно виправдовується створення конструкторських бюро, науково-дослідних лабораторій і установ, необхідних для реалізації комплексних наукових програм, які забезпечують технічний прогрес і випуск конкурентоздатної продукції.

Великі підприємства і об'єднання більш стабільні та надійні. Також вони менше піддаються впливу випадкових факторів за рахунок існування функцій планування, мають кращі перспективи диверсифікованості виробництва і можуть використовувати переваги міжнародного поділу праці. Завдяки об'єднанню капіталів вони мають можливість збільшити обсяг виготовленої продукції, розширити масштаби сучасних господарських операцій. Їм також під силу формування власних фондів інвестування, необхідних для реалізації перспективних проєктів.

Укрупнення виробництва дозволяє знизити собівартість продукції, яка виготовляється, дає економію на торгових операціях, тому що матеріали й устаткування можуть закуповуватися великими оптовими партіями. Витрати на управління великих підприємств та об'єднання відносно менше, ніж на невеликих, тому що вони збільшуються не пропорційно росту масштабів виробництва. Велике виробництво дозволяє обладнати підприємства прогресивними технічними засобами, автоматизувати облік, що різко скорочує витрати на управління.

Слід відзначити, що ефективна система, безумовно, повинна містити в собі в тих чи інших пропорціях всі елементи — великі підприємства і об'єднання, які складають могутній економічний потенціал країни, і середні підприємства, які спираються на внутрішній ринок і забезпечують економічну стабільність малим підприємствам, які в першу чергу

взаємодіють з регіонами і місцевими ринками. Всі ці складові тісно взаємозалежні і взаємодіють між собою, у кожній з них своя роль в розвитку економіки і своя сфера впливу.

Не можна, наприклад, недооцінювати роль середніх підприємств. Незалежно від конкретних умов економічно ефективними можуть бути як великі, середні, так і малі підприємства. Зокрема, в країнах з розвинутою ринковою економікою в обробних галузях промисловості провідну роль в обсязі виготовленої продукції відіграють, як правило, великі і середні підприємства, в будівництві й оптовій торгівлі — середні і дрібні, у роздрібній торгівлі — дрібні підприємства. Що стосується України, то з розвитком малих підприємств у нас вирішиться одне з найважливіших народногосподарських завдань — якнайшвидше подолання структурних диспропорцій в економіці. Визнаючи малі і середні підприємства як рівноправних суб'єктів ринкових відносин, було б недоцільною помилкою не сказати, що малому і середньому бізнесу не під силу здійснення великих і дорогих науково-технічних програм, він обмежений у можливостях вивчення ринку збуту продукції, реклами, більш уразливий до впливу зовнішніх факторів (коливання цін, умови кредитування).

На нашу думку, у ринковій економіці в наслідок певних причин ще є немало галузей, де найкращі й ефективні великі підприємства. По-перше, у народному господарстві кожної країни є ряд галузей і виробництв, яким внутрішньо притаманна так звана природна монополія, розмежування якої на дрібні, економічно відокремлені частини зовсім неможливо чи недоцільно. Це, насамперед, стосується залізничного транспорту, великих металургійних, нафтохімічних підприємств, суднобудівних верфей, виробників складного багатокomпонентного устаткування, виробництв по випуску спеціальної військової техніки, харчової та переробної промисловості тощо.

По-друге, в основі формування будь-якого типу і розміру організаційної структури господарських систем лежить можливість реалізації конкретних джерел підвищення ефективності функціонування, а значить і одержання прибутку. У галузях, де визначальним джерелом збільшення прибутку є збільшення масштабів виробництва, життєстійкими виявляються великі одногалузеві підприємства. Там, де економія досягається переважно за рахунок розширення сфери діяльності, формуються багатогалузеві компанії, але де там обмеженням виступає обсяг ринку, більш стійкими є малі підприємства.

І нарешті, по-третє, в умовах,

коли національний ринок перетворюється в складову світового, однією з проблем господарського розвитку є не сама по собі небезпека концентрації в руках одного виробника найбільшої частки національного ринку, а погроза неконкурентноздатності на зовнішньому ринку. Тому ефективна і раціональна структура національної економіки припускає поряд з великими підприємствами й об'єднаннями наявність визначеної кількості малих і середніх підприємств. І ця структура української економіки повинна створюватися з урахуванням її роздержавлення, монополізації і створення нормального конкурентного середовища для будь-яких суб'єктів господарювання.

Досвід проведених в країні економічних перетворень і реформ підтвердив необхідність існування всіх видів бізнесу — великого, по суті монополістичного, середнього і малого. Стосовно великого бізнесу питання зводиться до припустимого в конкурентному середовищі рівня концентрації виробництва і капіталу, його організаційним формам, які реально сприяли б економічному росту при відповідних регулюючих функціях держави.

ВИСНОВКИ

В сучасних умовах одним з найбільш реальних і кращих шляхів, спрямованих на державну підтримку і розвиток промислових коопераційних зв'язків, є формування найбільш висококорентабельних господарських одиниць, оскільки тільки вони здатні вести ефективну конкурентну боротьбу шляхом відновлення й удосконалення товарів і послуг,

зниженням витрат виробництва. При цьому дані структури повинні спиратися на потужну дослідно-конструкторську базу, власні наукові дослідження і розробки, належну рекламу. Сьогодні для розвитку таких структур в Україні є досить широкі можливості. При цьому нові інтегровані структури можуть створюватися як на державному, так і на регіональному рівні. Економічна слабкість України продовжує залишатися серйозною проблемою. Розрив між передовими державами і Україною штовхає нашу державу в розряд країн третього світу. Зрозуміло, що отримання статусу високорозвинутої держави неможливо без серйозних змін в структурі української економіки, основою якої повинні стати великі корпоративні об'єднання (корпоративні структури). Однією з необхідних умов обґрунтованого створення корпоративних об'єднань в українській економіці є вивчення теоретичних аспектів інтеграції, як процесу.

Література:

1. Захарченко В.І. Ринкові перетворення і формування територіально-галузевих корпоративних структур // Економіка АПК. — 2004. — №2. — С. 113—116.
2. Лукінов І.І. Продовольча безпека та її гострота у світовому вимірі // Економіка АПК. — № 4. — 2006. — С. 34—35.
3. Суторміна В.М., Федоров В.М., Рязанова Н.С. Фінанси зарубіжних корпорацій. — К: Либідь, 2006. — 247 с.
4. Флигинских Т.Н. Финансовый аспект развития интегрированных структур // Економіка АПК. — 2005. — № 6. — С. 152—154.

Новини

ЗРОСТАЮТЬ ОБСЯГИ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

За даними Державного комітету статистики України, у січні-червні поточного року обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну збільшився майже на 6,9 млрд дол. США (на 23,4 %) і на початок липня склав понад 36,5 млрд дол. США.

Найбільше за цей період в економіку України інвестовано з країн ЄС — 5,6 млрд дол. США (83 % загального обсягу). Зокрема, з Кіпру надійшло 2,4 млрд дол. США, з Німеччини — 0,8 млрд дол. США, Італії — 0,7 млрд дол. США. З Російської Федерації за цей період залучено 0,6 млрд дол. США. Також нарощують темпи інвестування підприємства Нідерландів, Швеції, Угорщини, Ве-

ликобританії, Франції, Віргінських островів тощо.

Значний приріст іноземного капіталу був зафіксований у:

— фінансовому секторі — на 2,0 млрд дол. США,

— секторі нерухомості, інжинирингу та послуг підприємцям — на 0,9 млрд дол. США,

— торгівлі та будівництві — по 0,5 млрд дол. США.

Спостерігалася також позитивна тенденція з залучення інвестицій у виробництво харчових продуктів, хімічну та нафтохімічну промисловість, машинобудування та сільське господарство.

Держінвестицій